

การศึกษาปฐมวัยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: วิฤตติหรือโอกาส**Early Childhood Education and ASEAN Community: Crisis or Opportunity**

อรุณี ธรรมดา*

บทคัดย่อ

การเตรียมเด็กปฐมวัยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของครูปฐมวัยในปัจจุบันมีแนวคิดและแนวทางปฏิบัติที่หลากหลาย เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการยังไม่ได้มีนโยบายในส่วนของการศึกษาระดับปฐมวัยที่ชัดเจน แนวทางหนึ่งที่ครูสามารถทำได้ คือ กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะเตรียมเด็กปฐมวัยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดหลักของ Global Education, คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน และทักษะที่สำคัญและจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงและสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาเป็นกรอบในการกำหนดคุณลักษณะเด็กปฐมวัยในประชาคมอาเซียน และปรับแนวคิดดังกล่าวให้มีความเหมาะสมกับการนำมาพัฒนาเด็กวัย 3-5 ปี โดยคำนึงถึงหลักการพัฒนาเด็กตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

Abstract

At present, concepts and practices to get preschool children ready for entering ASEAN community have variably ways because Ministry of Education has no ASEAN learning standards in Early Childhood Education. The possibly way for teachers is to set the desirable ASEAN characteristic of preschool children which can analyze and synthesize main concepts in Global Education, Characteristic of Thai Children in ASEAN Community, and 21st Century Skills then adapt and simplify to suit for the development of preschool children. To develop ASEAN characteristic for preschool children, the teachers have to regard to the principles in Early Childhood Education Curriculum in 2546 B.E.

---

* รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการเตรียมเด็กปฐมวัยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาระดับอื่นๆ ซึ่งการพัฒนาเด็กที่จะให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมาย หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และเจตคติ เพื่อให้ครูใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ในการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมที่จะอยู่ในสังคมภูมิภาคอาเซียนได้อย่างมีความสุข จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เด็กได้รับรู้ความเป็นจริงต่างๆ ของโลกโลกาภิวัตน์ (Globalized world) ดังนั้น การจัดการศึกษาปฐมวัยจึงควรพัฒนามาจากข้อเท็จจริงที่ว่า มนุษย์ในปัจจุบันมีความเป็นอยู่และมีปฏิสัมพันธ์กันในโลกโลกาภิวัตน์มากขึ้น การจัดการศึกษาควรกระตุ้นให้เด็กได้ตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันสร้างโลกที่มีความชอบธรรม เสมอภาค และเคารพสิทธิของกันและกัน รวมถึงความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สันติภาพ การป้องกันความขัดแย้ง และการศึกษาระหว่างวัฒนธรรม ตลอดจนความเป็นพลโลก

การเตรียมเด็กปฐมวัยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: แนวคิดและแนวปฏิบัติที่หลากหลาย

การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมที่จะอยู่ในประชาคมอาเซียนที่มีลักษณะเปิดกว้างสู่ประตูโลกโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีความสุข มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากบุคลิกภาพของเด็กในวัยนี้จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของบุคลิกภาพเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต (Freud, 2012) นอกจากนี้เด็กปฐมวัยยังเป็นวัยที่พัฒนาการด้านสติปัญญากำลังพัฒนาอย่างเต็มที่เป็นวัยที่เด็กเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดช่วงหนึ่ง เด็กจะมีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็นสิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต และช่างสังเกต แต่เนื่องจากขณะนี้ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนของการเตรียมเด็ก

ปฐมวัยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังขาดความชัดเจน ทำให้ครูไม่มีทิศทางและแนวทางในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ชัดเจน เท่าที่ผู้เขียนได้มีโอกาสพนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาไปศึกษาดูงาน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อเตรียมเด็กปฐมวัยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และจากการพูดคุยกับครูปฐมวัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียนสำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ เป็นแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยจึงมีลักษณะคล้ายกับระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กล่าวคือ มีการประดับธงชาติและดอกไม้ประจำชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนในห้องเรียน สอนให้เด็กพูดทักทายกันตอนเช้าก่อนเริ่มกิจกรรมประจำวันเป็นภาษาของแต่ละชาติสมาชิกอาเซียน สอนให้เด็กจดจำชื่อประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ให้จำธงชาติและดอกไม้ประจำชาติของแต่ละประเทศ ให้เด็ก (รวมทั้งครู) แต่งตัวประจำชาติต่างๆ ในโอกาสพิเศษที่สถานศึกษาจัดขึ้น สิ่งเหล่านี้ปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปในห้องเรียนระดับอนุบาลศึกษา ที่สำคัญกว่านั้น ครูส่วนมากสอนภาษาอังกฤษให้เด็กท่องจำคำศัพท์ พูดทักทายและสนทนาเป็นภาษาอังกฤษโดยเข้าใจว่า ภาษาอังกฤษคือสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่าเด็กพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เด็กต้องสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย รวมถึงผู้ปกครองก็เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ครูต้องสอนภาษาอังกฤษให้เด็กตั้งแต่เรียนในชั้นอนุบาล สิ่งเหล่านี้ปรากฏมาตั้งแต่ยังไม่มีการระดมของการเตรียมเด็กเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยซ้ำไป และเมื่อสังคมมีการตื่นตัวในการเตรียมเด็กเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผู้ปกครองยิ่งเรียกร้องให้ครูสอนภาษาอังกฤษให้บุตรหลานของตนมากขึ้น ขณะเดียวกัน

ยังมีครูปฐมวัยอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่แน่ใจในการเตรียมเด็กปฐมวัยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงยังไม่ปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างชัดเจน

หากครูปฐมวัยไตร่ตรองและทบทวนถึงลักษณะของการจัดการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ความสำคัญในเชิงสัญลักษณ์มากกว่าการมุ่งพัฒนาตัวเด็กอย่างแท้จริง หากพิจารณาถึงความเหมาะสมกับวัยและวิธีการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ ที่เรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ผ่านการเล่น การได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าด้วยการลงมือทำ ได้สำรวจ ทดลอง ค้นคว้า สิ่งที่น่าสนใจ ครูจะเข้าใจได้ว่าการพยายามสอนให้เด็กรับรู้และจดจำเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียน ตั้งแต่การท่องจำชื่อประเทศสมาชิกอาเซียน และข้อมูลสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียน มีประโยชน์หรือช่วยให้เด็กวัยนี้มีความพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้มากนักน้อยเพียงใด ครูต้องไม่ลืมว่าเด็กวัยนี้ยังมีประสบการณ์จำกัดอยู่ในวงแคบเฉพาะสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เด็กไม่รู้ว่าประเทศที่ครูกล่าวถึงคืออะไร อยู่ที่ไหน และเด็กก็ไม่สนใจ ไม่อยากรู้ ไม่เข้าใจคำว่าอาเซียน แต่ที่เด็กสามารถจดจำสิ่งที่ครูสอนได้ เป็นผลมาจากการได้ท่องจำซ้ำทวนบ่อยๆ เมื่อไรก็ตามที่เด็กไม่ได้ทบทวนสิ่งเหล่านี้ ก็จะลืมไปในที่สุด เพราะสิ่งที่ท่องจำ ไม่มีความหมาย และที่สำคัญเด็กไม่สามารถนำสิ่งที่ครูสอนไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

สำหรับการสอนภาษาอังกฤษให้กับเด็กในวัยนี้ มีข้อวิพากษ์วิจารณ์และถกเถียงกันมากถึงความเหมาะสมและไม่เหมาะสมทั้งในกลุ่มนักวิชาการด้านปฐมวัยกันเอง และในกลุ่มของผู้ปกครอง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า มีประเด็นที่ควรพิจารณาอยู่ 3 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ครูปฐมวัยในปัจจุบันมีความพร้อม ถ้าจะพูดอย่างตรงไปตรงมาก็คือ มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพียงใด ตั้งแต่

การพูด การอ่าน และการเขียน ถ้าครูสอนในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เด็กก็จะได้เรียนรู้ในสิ่งที่ผิด ซึ่งยากแก่การแก้ไข ในภายหลัง หรือบางครั้งอาจไม่สามารถแก้ไขได้เลยตลอดชีวิต ดังข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เห็นอยู่โดยทั่วไปว่า คนไทยอ่านหรือพูดพยางค์ในภาษาอังกฤษบางตัว หรือบางคำไม่ถูกต้อง และไม่สามารถแก้ไขได้ถึงแม้จะรู้ว่าไม่ถูกต้อง **ประเด็นที่สอง** วิธีการจัดประสบการณ์ทางภาษาของครูมีความเหมาะสมกับวัยของเด็กเพียงใด บัวบุษบา (2541:110) ได้กล่าวถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางภาษาไว้ว่า “กระบวนการรับรู้ภาษาตามธรรมชาติมีประสิทธิภาพและไม่เครียด แต่กระบวนการรับรู้ภาษาในโรงเรียนมีกฎเกณฑ์มากมาย เด็กเรียนอ่านและเขียนอย่างเคร่งครัด เพราะเน้นความถูกต้องและสวยงาม เด็กจึงเรียนภาษาด้วยความรู้สึกยากลำบากและเคร่งเครียด การนำวิธีสอนระดับประถมศึกษามาใช้กับเด็กอายุ 4-6 ปี นับว่าอันตรายอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเด็กที่สายตาและมือยังไม่พร้อม ควรหรือที่เด็กต้องเรียนรู้รสชาติของความคิดหวังตั้งแต่ยังอ่อนยังเยาว์ เด็กจะค่อยๆ สะสมความรู้สึกว่าตนเอง ไร้คุณค่าและไร้ความสามารถได้เต็มหัวใจ เด็กเหล่านี้จะมีโอกาสเป็นคน ที่เชื่อมั่นในตนเองและรักการเรียนรู้ได้อย่างไร? ความผิดพลาดในการให้การศึกษแก่เด็กปฐมวัยเป็นความผิดที่ฝังลึก ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการเรียนระดับประถมศึกษา รวมทั้งบุคลิกภาพของเด็กด้วย และแน่นอนที่สุดที่ความรู้สึกต่อการเรียนนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในอนาคต” และ**ประเด็นสุดท้าย** การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ เด็กเรียนรู้ภาษาอังกฤษในห้องเรียนแล้วมีโอกาสได้พูด ได้ฟัง เมื่อกลับไปบ้านหรือเมื่ออยู่ในชุมชนเพียงใด การเรียนรู้ภาษาเป็นเรื่องของทักษะที่ต้องมีโอกาสได้ใช้ ได้ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ถ้าเรียนแล้วไม่ได้ใช้ก็จะลืมไปในที่สุด เหมือนที่คนไทยเป็นอยู่ในทุกวันนี้ เรียนภาษาอังกฤษในระบบโรงเรียนมานานับสิบปี แต่ไม่สามารถฟัง พูด อ่าน และเขียน

ภาษาอังกฤษได้ อย่างไรก็ตาม มีหลายคนอ้างถึงประเทศเพื่อนบ้านที่สอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับปฐมวัย การมองแต่เพียงว่าที่อื่นเขาสอนกันได้ เราก็น่าจะสอนได้นั้นไม่เพียงพอ สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปก็คือ ประเทศเหล่านั้นใช้ภาษาอะไรในการติดต่อสื่อสารกัน ถ้าเด็กมีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกับคนในครอบครัว กับเพื่อนบ้าน หรือกับคนในชุมชน ก็เป็นสิ่งที่เหมาะสม และสามารถทำได้ เพราะเด็กเรียนแล้วมีโอกาสได้ใช้ได้ฝึกฝน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน การสอนภาษาอังกฤษในลักษณะนี้ เป็นการสอนภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษาที่สอง (Teaching English as a Second Language) ซึ่งต่างจากบ้านเราที่เด็กได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษเฉพาะในห้องเรียน โอกาสที่จะได้ใช้ได้ฝึกฝนนอกห้องเรียนมีน้อยมากหรือสำหรับบางคนไม่มีโอกาสได้ใช้เลย การสอนภาษาอังกฤษในลักษณะนี้ เป็นการสอนภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษาต่างประเทศ (Teaching English as a Foreign Language) ซึ่งอาจไม่เหมาะที่จะสอนกับเด็กในระดับปฐมวัย ซึ่งยังเรียนรู้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ไม่ดีพอ การเรียนรู้ภาษาสองภาษาในเวลาเดียวกันอาจทำให้เด็กสับสนได้ ดังผลงานวิจัยของซุซุ ยงบิง และฮัวอิง (Shouhui, Yongbing and Huaqing, 2007) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการพูดภาษาจีนแมนดารินของเด็กปฐมวัยในประเทศสิงคโปร์ โดยศึกษากับเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 600 คน ประกอบด้วยเด็กชาย 300 คน และเด็กหญิง 300 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาปฐมวัยและศูนย์พัฒนาเด็กของรัฐบาล 17 แห่ง ขององค์การทางศาสนา 10 แห่ง และของเอกชน 9 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่มาจากครอบครัวพูดภาษาอังกฤษมีความสับสนในการพูดภาษาจีนแมนดารินมากที่สุด และมีการสลับภาษาพูดระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีนแมนดารินมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวพูดภาษาจีนและครอบครัวที่พูดภาษาจีนและ

ภาษาอังกฤษปนกัน การสอนภาษาอังกฤษในระดับปฐมวัยสามารถทำได้ ถ้าครูปรับจุดมุ่งหมายของการสอนภาษาอังกฤษเหมาะสมกับวัยและบริบทของสังคมและวัฒนธรรม เช่น การสร้างเสริมให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษแทนการให้เด็กท่องจำคำศัพท์ หรือท่องประโยคต่างๆ เป็นต้น สิ่งสำคัญที่ครูและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยควรพิจารณาก็คือความเหมาะสมกับวัยและสิ่งที่เด็กจะได้ประโยชน์มากที่สุด

การเตรียมเด็กปฐมวัยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: ทางเลือกสำหรับครู

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่ใช่มุ่งให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ดังนั้นการเตรียมเด็กปฐมวัยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ก็ควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในรูปของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการปลูกฝังและสร้างเสริมให้กับเด็กในวัยนี้เช่นเดียวกับหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวต่อไปเมื่อเด็กได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมภูมิภาคอาเซียนที่เปิดกว้างได้อย่างมีความสุข ในการพิจารณา กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยดังกล่าวครูอาจศึกษาจากเอกสารข้อมูลต่างๆ ทั้งในส่วนของแนวคิดหลักของโลกศึกษา คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียนที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ และทักษะที่สำคัญและจำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นฐานคิดในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็ก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. แนวคิดหลักของโลกศึกษา โลกศึกษาเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ไม่มุ่งเน้นการสอนเนื้อหาใหม่ๆ แต่เน้นการเพิ่มพูนความรู้ ความคิดรวบยอด และเนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

กับการพัฒนาในมิติที่ขยายกว้างระดับโลก โลกศึกษามีมิติของโลก (Global Dimension) ที่เป็นแนวคิดหลักซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน 8 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2555) ดังนี้

1.1 ความเป็นพลโลก (Global Citizenship)

ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และสถาบันการมีบทบาทที่เกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก ตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคม ที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และอุดมการณ์ประชาธิปไตย

1.2 ความยุติธรรมในสังคม (Social Justice)

ได้แก่ความสำนึกตระหนักในความสำคัญของความเสมอภาค และความยุติธรรมในสังคม มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมในสังคม

1.3 สิทธิมนุษยชน (Human Rights) ได้แก่

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน การเคารพและยึดมั่นในสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

1.4 การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution)

ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของความขัดแย้ง มีขันติ อดทน อดกลั้นต่อความแตกต่าง ความขัดแย้งสามารถเจรจาต่อรอง เชื่อมประสานเพื่อลดปัญหาหรือคลายปมขัดแย้งโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง

1.5 การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ หรือความจำเป็นในการจรรโลง รักษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยปราศจากการทำลายโลกเพื่อความอยู่รอดของชีวิตในรุ่นต่อไป โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.6 ค่านิยมและการสัมผัสรับรู้ (Values & Perceptions)

ได้แก่ ความสามารถในการประเมินคุณค่าเกี่ยวกับประเด็นสำคัญระดับโลก และผลที่กระทบต่อ

เจตคติและค่านิยมของผู้คนที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความสำคัญและค่านิยมด้านสิทธิมนุษยชน

1.7 ความหลากหลาย (Diversity) ได้แก่

ความรู้ความเข้าใจ การยอมรับและตระหนักในความหลากหลายทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนผลกระทบของสภาพแวดล้อมที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

1.8 การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence)

ได้แก่ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกันของผู้คน ถิ่นฐาน เศรษฐกิจ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เข้าใจสถานการณ์ในระดับโลก สามารถเรียนรู้ที่จะจัดการกับความซับซ้อนได้

2. คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดคุณลักษณะของเด็กไทยในประชาคมอาเซียน สำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ไว้ 3 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ 2554) ดังนี้

2.1 ด้านความรู้

2.1.1 มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.1.2 มีความรู้เกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียน

2.2 ด้านทักษะ/กระบวนการ

2.2.1 ทักษะพื้นฐาน

1) สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษ และภาษาในอาเซียนอีกอย่างน้อย 1 ภาษา)

2) มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3) มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

4) มีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2.2.2 ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบต่อสังคม

- 1) เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 2) มีภาวะผู้นำ
- 3) เห็นปัญหาสังคมและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

2.2.3 ทักษะการเรียนรู้และการพัฒนาตน

- 1) เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน
- 2) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 3) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดอย่างถูกต้อง
- 4) มีความสามารถในการจัดการควบคุมตนเอง

2.3 ด้านเจตคติ

2.3.1 มีความภูมิใจในความเป็นไทย/ความเป็นอาเซียน

2.3.2 ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน

2.3.3 มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน

2.3.4 มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ชิดมั่นในหลักธรรมาธิบาล

2.3.5 ยอมรับในความแตกต่างในการนับถือศาสนา

2.3.6 ดำเนินชีวิตตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ 8 ประการ (Partnership for 21st Century Skills, 2012)) ดังต่อไปนี้

3.1 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และความสามารถในการปรับตัว หรือความสามารถในการ

ดัดแปลงให้เหมาะสมได้ (Accountability and adaptability)

3.2 ทักษะการสื่อสาร (Communication skills)

3.3 ความคิดสร้างสรรค์และความกระตือรือร้น หรือความอยากรู้อยากเห็นทางปัญญา (Creativity and intellectual curiosity)

3.4 การคิดเชิงวิพากษ์และการคิดอย่างเป็นระบบ (Critical thinking and systems thinking)

3.5 ข้อมูลและทักษะการอ่านเขียนสื่อ (Information and media literacy skills)

3.6 ทักษะระหว่างบุคคลและการร่วมมือประสานกัน (Interpersonal and collaborative skills)

3.7 การระบุปัญหา การกำหนดและการแก้ปัญหา (Problem identification, formulation and solution)

3.8 การกำกับตนเอง (Self-direction) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แนวคิดหลักของโลกศึกษา คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน และทักษะที่สำคัญและจำเป็นในศตวรรษที่ 21 อธิบายถึงคุณลักษณะและทักษะสำคัญที่บุคคลจำเป็นต้องมีเพื่อให้สามารถปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอนาคตได้อย่างมีความสุข ที่สำคัญกว่านั้นคือบุคคลที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจะเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน ช่วยส่งเสริมความผาสุกของมวลสมาชิกในสังคมนั้นๆ ซึ่งหากพิจารณาแนวคิดดังกล่าวอย่างละเอียดจะเห็นได้ว่ามีคุณลักษณะและทักษะหลายอย่างที่ร่วมกันและสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน สามารถนำมาปรับเป็นกรอบในการพัฒนาเด็กได้ เช่น ความรับผิดชอบต่อในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม การเคารพและยอมรับในความหลากหลายทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ สังคม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี การอดทน ออกกำลังกาย และยอมรับฟังความคิดเห็น

ที่แตกต่าง การเห็นคุณค่าของความเท่าเทียมและความ เป็นธรรมในสังคม การแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ฯลฯ ดังนั้นในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน ครูปฐมวัยสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และปรับคุณลักษณะดังกล่าวให้มีความ เหมาะสมกับการนำมาพัฒนาเด็กวัย 3-5 ปี เพื่อใช้เป็น กรอบในการกำหนดคุณลักษณะเด็กปฐมวัยที่ต้องการได้ โดยคำนึงถึงสิ่งที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. การพัฒนาต้องมุ่งให้เด็กได้รับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาไป พร้อมกันอย่างเหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะ เพื่อให้เด็ก สามารถพัฒนาได้ตามศักยภาพและความแตกต่าง ระหว่างบุคคล

2. เป้าหมายในการพัฒนาควรมีความ สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็น จุดหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่หลักสูตรการศึกษา ปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นที่ การพัฒนาคุณลักษณะและเจตคติของเด็ก ไม่ใช่เนื้อหา สารที่เด็กจะต้องเรียนรู้เหมือนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

เมื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการ พัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้แล้ว ครู ปฐมวัยต้องพิจารณาเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัยที่กำหนดเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัยไว้ทั้ง 12 มาตรฐาน จากนั้นจึงวิเคราะห์ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละมาตรฐาน เพื่อพิจารณาสอดคล้องหรือบูรณาการคุณลักษณะของ เด็กปฐมวัยที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่สอดคล้องกับ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร	คุณลักษณะเด็กปฐมวัยในประชาคมอาเซียน
มฐ.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม	-ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง -ให้ความเคารพ ช่วยเหลือ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน -เห็นคุณค่าของเพื่อนและคนอื่น ๆ
มฐ.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย	-มีความภูมิใจในความเป็นไทย -มีความรู้ความเข้าใจในการรักษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยปราศจากการทำลายสิ่งแวดล้อม -เข้าใจถึงความสัมพันธ์ เชื่อมโยงระหว่างกันของ ผู้คนและธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร	คุณลักษณะเด็กปฐมวัยในประชาคมอาเซียน	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร	คุณลักษณะเด็กปฐมวัยในประชาคมอาเซียน
<p>มฐ.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข</p>	<p>-มีทักษะระหว่างบุคคล สามารถร่วมมือทำงานประสานกัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น</p> <p>-เข้าใจและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความหลากหลายทางชีวภาพ</p> <p>-ยอมรับความแตกต่างในการนับถือศาสนา</p> <p>-เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน</p> <p>-มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p> <p>-มีความสามารถในการควบคุมและกำกับตนเอง</p> <p>-เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น</p> <p>-มีความรู้ความเข้าใจบทบาทในฐานะสมาชิกของสังคม</p>	<p>ระบุปัญหา การกำหนด และแก้ปัญหา</p> <p>เมื่อกำหนดจุดหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในรูปของคุณลักษณะที่พึงประสงค์เรียบร้อยแล้ว ครูปฐมวัยต้องนำมาวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการจัดประสบการณ์โดยบูรณาการในกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เพื่อพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นกระบวนการย่อยหลักสูตรสู่การปฏิบัติที่ครูปฐมวัยคุ้นเคยและทำกันเป็นประจำอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ในพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะดังกล่าว ครูปฐมวัยต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยให้ความสำคัญกับการให้เด็กได้รับรู้เรื่องราว และเหตุการณ์ต่างๆ อย่างหลากหลาย แต่เหมาะสมกับวัย จากนั้นกำหนดประเด็นให้เด็กอภิปราย และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ในบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเอง ปราศจากการประเมินถูก-ผิดจากครู เพื่อให้เด็กกล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น ที่สำคัญครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก</p> <p>จากแนวทางการกำหนดจุดหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าครูปฐมวัยสามารถบูรณาการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในประชาคมอาเซียนในมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้ อย่างไรก็ตาม แนวทางดังกล่าว เป็นเพียงตัวอย่างการวิเคราะห์</p>	
<p>มฐ.10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย</p>	<p>-มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง</p> <p>-มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิธีการที่ถูกต้อง</p> <p>-มีความสามารถในการ</p>		

ในมุมมองของผู้เขียนเท่านั้น ครูปฐมวัยแต่ละคนอาจมีมุมมองที่ต่างกันไป ดังนั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของครูแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่บนหลักการที่ว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ต้องยังคงอยู่อย่างครบถ้วนทั้ง 12 มาตรฐาน ครูสามารถบูรณาการ หรือเพิ่มเฉพาะในส่วนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในประชาคมอาเซียนที่ต้องการพัฒนาเด็กเพิ่มเติมจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยระดับชาติเท่านั้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*

พุทธศักราช 2546 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

กระทรวงศึกษาธิการ (2554) *แนวการจัดการเรียนรู้สู่*

ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

บัว บุษบา (2541) *ภาษาเริ่มต้นตั้งแต่ไหน* *นิตยสารรัก*

ลูก หน้า 110-112

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555)

โลกศึกษา (Global Education) จาก

http://school.obec.go.th/sunthorn_cpm/versio

[n2%20ge.pdf](http://school.obec.go.th/sunthorn_cpm/versio) ค้นคืนเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม

2555

Freud, Sigmund (2012) *Personality Development*.

Retrieved on June 13, 2012 from

<http://psychology.about.com/sitesearch.htm?q>

[=freud+personality+development&SUName=](http://psychology.about.com/sitesearch.htm?q)

psychology

Partnership for 21st Century Skills (2012) Retrieved on

November 23, 2012 from

www.21centuryskills.org

Shouhui, Zhao, Yongbing, Liu and Huaqing, Hong

(2007) "Singaporean Preschoolers' Oral

Competence in Mandarin" *Language*

Policy. 6:73-94 DOI10.1007/s10993-006-

9044-1